Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 17. januára 2018*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Predchádzanie využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu – Smernica 2005/60/ES – Pôsobnosť – Článok 2 ods. 1 bod 3 písm. c) a článok 3 bod 7 písm. a) – Predmet činnosti podniku spočívajúci v predaji obchodných spoločností zapísaných v obchodnom registri a založených len účely ich predaja – Predaj uskutočnený prevodom podielu podniku v už založenej spoločnosti“

Vo veci C-676/16,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Nejvyššího správního soudu (Česká republika) z 2. decembra 2016 a doručený Súdnemu dvoru 27. decembra 2016, ktorý súvisí s konaním:

CORPORATE COMPANIES s. r. o.

proti

Ministerstvu financí ČR,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predsedníčka prvej komory R. Silva de Lapuerta (spravodajkyňa), sudcovia C. G. Fernlund, A. Arabadžiev, S. Rodin a E. Regan,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, J. Vláčil a J. Pavliš, splnomocnení zástupcovia,

– španielska vláda, v zastúpení: A. Gavela Llopis, splnomocnená zástupkyňa,

– Európska komisia, v zastúpení: M. Šimerdová a T. Scharf, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: čeština.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 ods. 1 bodu 3 písm. c), ako aj článku 3 bodu 7 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES z 26. októbra 2005 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu (Ú. v. EÚ L 309, 2005, s. 15).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou CORPORATE COMPANIES s. r. o. (ďalej len „Corporate Companies“) na jednej strane a Ministerstvom financí ČR (Česká republika) na druhej strane vo veci kontroly, ktorú začalo toto ministerstvo v súvislosti s tým, či Corporate Companies dodržiava povinnosti stanovené vnútroštátnym právom, ktorým sa preberá smernica 2005/60.

Právny rámec

Právo Únie

3 Odôvodnenia 1, 2, 5, 9, 10, 15 a 46 smernice 2005/60 uvádzajú:

„(1) Veľké toky špinavých peňazí môžu poškodiť stabilitu a povesť finančného sektora a ohroziť spoločný trh a terorizmus narušuje základy našej spoločnosti. Okrem trestnoprávneho prístupu môže priniesť výsledky aj snaha o prevenciu prostredníctvom finančného systému.

(2) Spoľahlivosť, integrita a stabilita úverových a finančných inštitúcií a dôvera vo finančný systém ako celok by mohla byť vážne ohrozená snahami páchateľov trestných činov a ich blízkych spolupracovníkov zakryť pôvod výnosov z trestnej činnosti alebo smerovať zákonné alebo nezákonné peniaze na teroristické účely…

…

(5) Pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu sa často uskutočňuje v medzinárodnom kontexte. Opatrenia prijaté výhradne na vnútroštátnej úrovni alebo dokonca na úrovni [Európskej únie] bez toho, aby sa vzala do úvahy medzinárodná koordinácia a spolupráca, by mali veľmi obmedzené účinky. Opatrenia prijaté [Úniou] v tejto oblasti by preto mali byť v súlade s ostatnými činnosťami realizovanými na iných medzinárodných fórach. Činnosť [Únie] by mala i naďalej zohľadňovať hlavne odporúčania Finančnej akčnej skupiny (Financial Action Task Force, ďalej len ‚FATF‘), ktorá predstavuje najvyšší medzinárodný orgán činný v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Keďže odporúčania FATF boli v roku 2003 výrazne revidované a rozšírené, táto smernica by mala byť v súlade s touto novou medzinárodnou normou.

…

(9) Hoci smernica [Rady] 91/308/EHS [z 10. júna 1991 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí (Ú. v. ES L 166, 1991, s. 77; Mim. vyd. 09/001, s. 153)] ustanovila povinnosť identifikovať klientov, obsahovala relatívne málo podrobností o príslušných postupoch. So zreteľom na rozhodujúci význam tohto aspektu predchádzania praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu je vhodné, v súlade s novými medzinárodnými normami, zaviesť špecifickejšie a podrobnejšie ustanovenia týkajúce sa identifikácie klientov a akéhokoľvek konečného vlastníka a overovania ich totožnosti. Na tento účel je nevyhnutné presne vymedziť pojem ‚konečný vlastník‘. Ak sa ešte len majú určiť osoby, ktoré majú prospech z činnosti právnickej osoby alebo právneho dojednania, ako je nadácia alebo správa majetku v prospech tretieho (trust), a preto nie je možné určiť jednotlivca ako konečného vlastníka, stačilo by

vymedziť skupinu osôb, ktoré majú mať prospech z nadácie alebo správy majetku v prospech tretieho. Táto požiadavka by nemala obsahovať identifikáciu jednotlivcov v rámci tejto skupiny osôb.

(10) Inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, by mali v súlade s touto smernicou určiť a overiť totožnosť konečného vlastníka. …

…

(15) Keďže sprísnenie kontrol vo finančnom sektore prinútilo tých, čo perú špinavé peniaze a čo financujú terorizmus, aby hľadali alternatívne metódy utajenia pôvodu výnosov z trestnej činnosti, a keďže sa tieto kanály môžu použiť na financovanie terorizmu, povinnosti bojovať proti praniu špinavých peňazí a proti financovaniu terorizmu by sa mali vzťahovať na sprostredkovateľov životného poistenia a poskytovateľov služieb správy majetku v prospech tretieho a služieb pre obchodné spoločnosti.

…

(46) Keďže cieľ[om] tejto smernice [je] predchádzať využívaniu finančných systémov na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu…“

4 Článok 2 ods. 1 smernice 2005/60 vymedzuje skupiny osôb, ktoré patria do pôsobnosti tejto smernice, takto:

„Táto smernica sa vzťahuje na:

1. úverové inštitúcie;

2. finančné inštitúcie;

3. tieto právnické alebo fyzické osoby konajúce pri výkone svojich profesionálnych činností:
   a) audítorov, externých účtovníkov a daňových poradcov;
   b) notárov a ostatné osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania…

      …
   c) poskytovate[ľov] služieb správy majetku v prospech tretieho alebo služieb pre obchodné spoločnosti, na ktorých sa ešte nevzťahujú písmená a) alebo b);

…“

5 Podľa článku 3 tejto smernice:

„Na účely tejto smernice sa použijú tieto vymedzenia pojmov:

…

7. ‚poskytovatelia služieb správy majetku v prospech tretieho a služieb pre obchodné spoločnosti‘ znamenajú akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá ako podnikateľský subjekt poskytuje tretím stranám ktorúkoľvek z týchto služieb:
   a) zakladanie obchodných spoločností alebo iných právnických osôb;

…“

České právo

6 Zákonom č. 253/2008 o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (ďalej len „zákon proti praniu špinavých peňazí“), sa preberá do českého práva smernica 2005/60.

7 Podľa § 2 ods. 1 písm. h) bodu 1 zákona proti praniu špinavých peňazí, ktorým sa do vnútroštátneho práva preberajú ustanovenia článku 2 ods. 1 bodu 3 písm. c) a článku 3 bodu 7 písm. a) smernice 2005/60, sa „povinnou osobou“ na účely tohto zákona rozumie „osoba… poskytujúca… služby, ktoré spočívajú v zakladaní právnických osôb“.

8 Podľa § 2 ods. 3 zákona proti praniu špinavých peňazí:

„Povinnou osobou nie je, s výnimkou osoby uvedenej v odseku 2 písmenách c) a d), osoba, ktorá činnosti uvedené v odseku 1 nevykonáva ako predmet svojho podnikania.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

9 Corporate Companies je právnická osoba so sídlom v Prahe (Česká republika), ktorej predmet činnosti spočíva v predaji tzv. „*ready-made*“ spoločností, t. j. spoločností, ktoré sú už zapísané v obchodnom registri. Corporate Companies uskutočňuje tieto predaje tak, že na svojich klientov prevádza svoje podiely na základnom imaní týchto spoločností.

10 Ministerstvo financií začalo na základe oznámenia z 18. augusta 2015 kontrolu v súvislosti s tým, či Corporate Companies dodržiava povinnosti stanovené najmä zákonom proti praniu špinavých peňazí.

11 Vzhľadom na to, že Corporate Companies sa domnievala, že nie je „povinnou osobou“ v zmysle uvedeného zákona, podala na Městský soud v Praze (Česká republika) žalobu, ktorou sa domáhala konštatovania nezákonnosti kontroly, ktorú začalo Ministerstvo financií.

12 Městský soud v Praze vo svojom rozsudku z 25. mája 2016 rozhodol, že na Corporate Companies sa vzťahuje § 2 ods. 1 písm. h) bod 1 zákona proti praniu špinavých peňazí. Tento súd v tejto súvislosti zdôraznil, že toto ustanovenie sa uplatňuje na osoby, ktoré v rámci predmetu svojho podnikania zakladajú pre svojich klientov právnické osoby, bez ohľadu na to, či tak robia na žiadosť klienta alebo právnické osoby zakladajú s cieľom ich začlenenia do portfólia ponúk pre potenciálnych klientov. Městský soud v Praze v dôsledku toho zamietol žalobu spoločnosti Corporate Companies.

13 Táto spoločnosť podala proti tomuto rozhodnutiu kasačný opravný prostriedok na vnútroštátny súd, pričom tvrdila, že činnosť spočívajúcu v zakladaní spoločností uskutočňuje na svoj vlastný účet a za svoje náklady. Tvrdí, že keďže pri zakladaní spoločností nedisponuje majetkom, ktorý patrí iným osobám, nemôže byť „povinnou osobou“ v zmysle § 2 ods. 1 písm. h) bodu 1 zákona proti praniu špinavých peňazí. Navyše predmet činnosti spoločnosti Corporate Companies nielenže nespočíva v samotnom zakladaní spoločností pre klientov, ale aj keby sa prijal záver, že táto spoločnosť vykonáva podobnú činnosť, nemožno ju považovať za „povinnú osobu“ v zmysle uvedeného zákona, pretože nezakladá tieto obchodné spoločnosti v mene a na účet klienta, takže jej nemožno vytýkať, že by konala ako biely kôň pre svojich klientov.

14 Za týchto podmienok Nejvyšší správní soud (Česká republika) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Vzťahuje sa článok 2 ods. 1 bod 3 písm. c) v spojení s článkom 3 bodom 7 písm. a) smernice 2005/60 aj na osoby, ktoré v rámci svojej podnikateľskej činnosti predávajú obchodné spoločnosti zapísané v obchodnom registri a založené na účely ich predaja (tzv. „*ready-made*“ spoločnosti), ktorých predaj sa uskutočňuje prevodom podielu v predávanej dcérskej spoločnosti?“

O prejudiciálnej otázke

15 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 2 ods. 1 bod 3 písm. c) smernice 2005/60 v spojení s článkom 3 bodom 7 písm. a) tejto smernice vykladať v tom zmysle, že do pôsobnosti týchto ustanovení patrí taká osoba, o akú ide vo veci samej, ktorej obchodná činnosť spočíva v predaji spoločností, ktoré sama bez akejkoľvek predchádzajúcej žiadosti svojich potenciálnych klientov založila na účely ich predaja týmto klientom, prostredníctvom prevodu svojich podielov na základnom imaní predávanej spoločnosti.

16 V prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Corporate Companies zakladá právnické osoby, začleňuje ich do svojho portfólia na účely ich prevodu na potenciálnych klientov a v prípade akvizície prevádza svoje podiely na základnom imaní predávanej spoločnosti na kupujúceho. Takto založené spoločnosti nevykonávajú nijakú činnosť. Ide preto o „prázdne schránky“, ktoré sú výlučne súčasťou portfólia vytvoreného spoločnosťou Corporate Companies na účely predaja.

17 Podľa článku 2 ods. 1 bodu 3 písm. c) smernice 2005/60 sa táto smernica vzťahuje na poskytovateľov služieb správy majetku v prospech tretieho alebo služieb pre obchodné spoločnosti, na ktorých sa ešte nevzťahujú písmená a) alebo b) tohto istého bodu 3. článok 3 bod 7 písm. a) tejto smernice spresňuje, že „poskytovatelia služieb správy majetku v prospech tretieho a služieb pre obchodné spoločnosti“ znamenajú akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá ako podnikateľský subjekt poskytuje tretím stranám služby spočívajúce v zakladaní obchodných spoločností alebo iných právnických osôb.

18 Zo samotného znenia článku 3 bodu 7 písm. a) smernice 2005/60 tak vyplýva, že povinnosť stanovená touto smernicou sa vzťahuje na každú fyzickú alebo právnickú osobu, ktorej činnosť spočíva v poskytovaní určitej služby klientovi, a to služby spočívajúcej v zakladaní obchodných spoločností alebo iných právnických osôb.

19 Ako však uviedla španielska vláda vo svojich písomných pripomienkach, takáto služba je poskytnutá tak v prípade, že tretia osoba poverí určitú fyzickú alebo právnickú osobu, aby v jej mene a na jej účet založila spoločnosť, ako aj v prípade, že tretia osoba nadobudne spoločnosť, ktorá bola predtým založená touto fyzickou alebo právnickou osobou s jediným cieľom jej následného predaja.

20 Na rozdiel od toho, čo tvrdí Corporate Companies, skutočnosť, že takáto spoločnosť bola založená uvedenou osobou na žiadosť klienta alebo bola založená s výhľadom jej následného predaja potenciálnemu klientovi, nie je relevantná na účely uplatnenia tohto ustanovenia.

21 V prvom rade článok 3 bod 7 písm. a) smernice 2005/60 totiž nerozlišuje medzi týmito dvomi prípadmi.

22 Následne v tejto smernici nie je uvedené nič, na základe čoho by bolo možné dospieť k záveru, že zámerom normotvorcu Únie bolo vyňať z pôsobnosti uvedeného článku 3 bodu 7 písm. a) osoby, ktoré uskutočňujú takú obchodnú činnosť, akou je činnosť spoločnosti Corporate Companies.

23 Napokon takéto vyňatie by nebolo v súlade s cieľom uvedenej smernice.

24 V tejto súvislosti treba uviesť, že – ako vyplýva tak názvu, ako aj z odôvodnení tejto smernice – jej cieľom je predchádzať využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. apríla 2013, Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, bod 46).

25 Ako totiž vyplýva z odôvodnení 1 a 2 tej istej smernice, táto trestná činnosť môže mať významné negatívne účinky na spoľahlivosť, integritu, stabilitu a povesť finančného sektora, ako aj napokon na jednotný trh.

26 Ustanovenia smernice 2005/60 tak majú výrazne preventívnu povahu, keďže ich cieľom je stanoviť – v súlade s rizikovo orientovaným prístupom – súbor preventívnych a odstrašujúcich opatrení na účinný boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, ako aj na zachovanie spoľahlivosti a integrity finančného systému. Tieto opatrenia sú určené na to, aby sa takýmto činnostiam predchádzalo alebo aby sa im prinajmenšom v čo možno najvyššej miere zabránilo tým, že pre každé štádium, v ktorom sa uvedené činnosti môžu nachádzať, stanovujú na tento účel prekážky voči tým, ktorí perú špinavé peniaze alebo financujú terorizmus.

27 V tomto kontexte je cieľom smernice 2005/60 uložiť určitým osobám z dôvodu ich účasti na uskutočňovaní určitej finančnej transakcie alebo činnosti súbor povinností, a to najmä povinnosti zahŕňajúce identifikáciu alebo overenie totožnosti klienta a konečného vlastníka, získanie informácií o účele a plánovanom charaktere obchodného vzťahu, ako aj povinnosť ohlásiť príslušným orgánom akékoľvek náznaky prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu.

28 Keďže však na jednej strane obchodná spoločnosť predstavuje vhodnú štruktúru tak na pranie špinavých peňazí, ako aj na financovanie terorizmu tým, že umožňuje zatajiť nezákonne získané prostriedky, ktoré sa legalizujú prostredníctvom tejto spoločnosti, ako aj financovať cez ňu terorizmus, a na druhej strane je identifikácia klienta kľúčovým prvkom na predchádzanie týmto činnostiam, ako uvádza odôvodnenie 9 smernice 2005/60, sa zdá byť logické, že normotvorca Únie podrobuje založenie takejto štruktúry osobou alebo podnikom v mene tretej strany kontrole stanovenej touto smernicou, čím vytvára prvú prekážku s cieľom odradiť každú osobu, ktorá by chcela použiť spoločnosť na uľahčenie takéhoto typu činností.

29 Takáto kontrola je o to dôležitejšia, že samotné založenie spoločnosti predstavuje operáciu, ktorá vzhľadom na svoju povahu predstavuje vysoké riziko prania špinavých peňazí a financovania terorizmu z dôvodu finančných transakcií, ktoré táto operácia obvykle zahŕňa, a to napríklad kapitálových prípadne majetkových vkladov zo strany zakladateľa spoločnosti. Takéto transakcie totiž môžu tomuto zakladateľovi uľahčiť začlenenie nezákonných príjmov do finančného systému, takže sa zdá dôležité, aby bola totožnosť klienta a skutočného vlastníka požitkov tejto transakcie overená, a v dôsledku toho aby sa na osoby, ktoré v rámci svojej činnosti zakladajú spoločnosti v prospech tretej strany, vzťahovali povinnosti uložené smernicou 2005/60.

30 Treba zdôrazniť, že takéto riziká existujú nielen vtedy, keď spoločnosť založí určitá osoba v rámci svojej činnosti na účet a v mene tretej osoby, ale aj v prípade, ako v prejednávanej veci, keď spoločnosť, ktorú predtým založila určitá osoba v rámci svojej činnosti výlučne na účely jej predaja potenciálnym klientom, táto osoba skutočne predá klientovi tak, že na tohto klienta prevedie svoje podiely na základnom imaní uvedenej spoločnosti.

31 Výklad článku 3 bodu 7 písm. a) smernice 2005/60 v zmysle podporovanom spoločnosťou Corporate Companies, a to, že na osobu, ktorej obchodná činnosť spočíva v predaji tohto typu už založených spoločností, sa nevzťahuje toto ustanovenie, by však pre tých, čo perú špinavé peniaze a financujú terorizmus, predstavoval ideálny nástroj na obchádzanie prvej prekážky, ktorú normotvorca Únie stanovil s cieľom zabrániť využívaniu týchto spoločností na účely takýchto činností.

32 Absencia povinností v oblasti predchádzania praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu uložených takej osobe, akou je Corporate Companies, a to najmä povinnosti overiť totožnosť klienta a vlastníka požitkov, by na jednej strane slúžila anonymite skutočných nadobúdateľov predávaných spoločností alebo osôb konajúcich na ich účet a na druhej strane by umožnila zatajiť pôvod a účel majetkových prevodov uskutočnených prostredníctvom týchto spoločností.

33 Inými slovami, takýto výklad článku 3 bodu 7 písm. a) smernice 2005/60 by v konečnom dôsledku podporoval to, čomu sa smernica 2005/60 snaží práve zabrániť.

34 Vzhľadom na uvedené úvahy treba na prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že článok 2 ods. 1 bod 3 písm. c) smernice 2005/60 v spojení s článkom 3 bodom 7 písm. a) tejto smernice sa má vykladať v tom zmysle, že do pôsobnosti týchto ustanovení patrí taká osoba, o akú ide vo veci samej, ktorej obchodná činnosť spočíva v predaji spoločností, ktoré sama bez akejkoľvek predchádzajúcej žiadosti svojich potenciálnych klientov založila na účely ich predaja týmto klientom, prostredníctvom prevodu svojich podielov na základnom imaní predávanej spoločnosti.

O trovách

35 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 2 ods. 1 bod 3 písm. c) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES z 26. októbra 2005 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu v spojení s článkom 3 bodom 7 písm. a) tejto smernice sa má vykladať v tom zmysle, že do pôsobnosti týchto ustanovení patrí taká osoba, o akú ide vo veci samej, ktorej obchodná činnosť spočíva v predaji spoločností, ktoré sama bez akejkoľvek predchádzajúcej žiadosti svojich potenciálnych klientov založila na účely ich predaja týmto klientom, prostredníctvom prevodu svojich podielov na základnom imaní predávanej spoločnosti.

Podpisy